

خبرپاڼه

دریمه گڼه: د غوايي میاشت ۱۳۹۱ لمریزکال

دپوهني وزارت
دپوهني د کيفيت لوړولو ملي پروگرام

د نورستان ولايت په بشکلو تپو کي دنجونو ښونځي

سرليکنه

مور به په راتلونکو دوو کلونو کې له افغانستان څخه د بهرنیو ځواکونو د وتلو شاهدان یو، خو دنړیوالو ځواکونو په وتلو سره به زیات خطر ونه ښوونځیو، په ځانگړې توگه بشپړه ښوونځیو ته متوجه وي. دغسې خطر ونه د خلکو (میندو پلرونو)، د ښوونځیو د زده کوونکو او د افغانستان د حکومت د اندیښني سبب گرځیدلي دي. لکه چې اوس وینو دنمانیو له امله دهیواد په یوولسو ولایتونو کې شاوخوا (۵۵۰) دنجونو او هلکانو ښوونځي تړلي او له فعالیت نه لویډلي دي.

له دې ټولو اندیښنو او ستونزو سره سره داسې مثبتې پېښې رامینځته کېږي چې له مور سره دپوهني او معارف په برخه کې دڅښونو او ستونزو په لړي کولو کې مرسته کوي. لکه وروستی پېښې چې دغزني ولایت داندرو په ولسوالۍ کې رامینځته شوي، ددې څرگندوي دي چې خلک دپوهني په ارزښت پوه شوي او له دې وروسته له خپلو ښوونځیو څخه دسیمې خلک پخپله دفاع او ساتنه کوي. دغزني ولایت داندرو په ولسوالۍ کې دښوونځیو پر وړاندې خورا زیاد څښونه موجود ول. خوله نیکه مرغه دغزني ولایت داندرو ولسوالۍ زوررو او علم پالونکو وگړو ددې ستونزو دواړي لپاره مټي را بډوړلي، او وي غوښتل چې دڅپلو ماشومانو له حقوقو څخه دفاع وکړي او خپلو ماشومانو ته د ښوونې او روزنې لارې چارې برابرې کړي. اوس مهال دغزني ولایت داندرو په ولسوالۍ کې ښوونځي د زده کوونکو پر مخ پرانیستي دي او ټول زده کوونکي په یوې بڼه او غوره درسي فضا کې په درس لوستلو او د پوهې په حاصلولو بوخت دي.

دهغو معلوماتو له مخې، چې دایکویپ خبرپاڼې ته رارسیدلي دي، دهیواد په شمالي ولایتونو کې هم دغسې غوره او بریالي کارونه ترسره شوي دي. دافغانستان په شمالي ولایتونو کې وگړي په دې هود او تکل دي چې دڅپلو ماشومانو له حقوقو څخه دفاع وکړي او دښوونځیو دسوزولو مخه ونیسي، همدارنگه دسیمې خلکو تصمیم نیولی چې له دې وروسته دښوونځیو ساتنې مسوولیت پخپله په غاړه واخلي. دڅلکو همدا ډول غوره کړنې او اقدامات مور دهیواد دپوهني راتلونکي ته خوشبین او هیله من کوي. دایکویپ خبرپاڼه هلي ځلي او کوشښ کوي چې په راتلونکي کې دهیواد له بیلابیلو ولایتونو څخه دغه ډول په زړه پورې کیسي راتولي او خپري کړي.

دایکویپ د خبرپاڼې مسوولین دتاسو دوستانو نظریاتو، وړاندیزونو، سالمو انتقادونو او نیوکو ته سترگې پرلاردي، مهرباني وکړئ خپل سالم انتقادونه او وړاندیزونه دایکویپ خبرپاڼې دښه والي له پاره د (zukh.haq@gmail.com) په الکترونیکي پته راولیرئ. اجازه راکړئ چې دڅپل ټیم په استازیتوب له هغوي څخه مننه وکړم چې تیره میاشت یې مور ته خپل نظریات رالیرلي وو.

لړلیک

۱- سرليکنه

۲- دخالد بن ولید ښوونځي اداري شورا غړيو دخپل ښوونځي دچاپېرديوال دجوړولو له پاره پیسې راتولي کړي.

۳- دنورستان ولايت دپوهني دکيفيت دلوړولو پروگرام.

۴- دبدخشان ولايت ديمگان په ولسوالۍ کې زما ماموريت

۵- دپوهني دکيفيت لوړولو پروگرام او (NEI) دگډو هدفونو له پاره نوي همکاران

۶- دپنجشير ولايت په لیسو کې دنجونو دزده کړې پرېښودل.

۷- دسمنگان ولايت دپوهني په هکله معلومات.

دخالد بن وليد ښوونځي د اداري شورا غړيو دخپل ښوونځي دچاپير ديوال دجوړولو له پاره پيسې راټولې كړي.

دښوونځيو شوراگانې په زياترو مواردو كې دپوهنې ديوې مرستندويې برخې په توگه كاركوي، چې دهغې يوه غوره بيلگه او مثال دبلخ په ولايت كې دخالد بن وليد دښوونځي شورا ده. دنوموړي ښوونځي زده كوونكي دانگرديوال دنشتوالي له ستونزې سره مخامخ وو، چې په ځانگړې توگه داستونزه او مشكل دلويو نجونو له پاره د ډيرې انديښنې وړ وه. دغه ښوونځي په ۱۳۸۵ لمريز كال كې تاسيس شوې او شاوخوا (۱۹۵۶) زده كوونكي لري، چې له دې جملې څخه يې (۹۵۰) تنه زده كوونكي نجونې دي.

بالاخره دخالد بن وليد دښوونځي دشورا غړيو په يوې غونډې كې تصميم ونيو چې دښوونځي دډيوال دجوړولو له پاره پيسې راټولې او دښوونځي چاپير ديوال جوړ كړي. په دې غونډه كې دخالد بن وليد دښوونځي دشورا غړيو، هر يو: آغلې مريم زبلا (۳۰۰۰۰۰) افغانې او عبدالوهاب (۲۷۵۰۰۰) افغانې دډيوال دجوړولو له پاره مرسته وكړه.

پردي مرستو سربيره ديونيسف ولايتي دفتر دښوونځي دشورا دغوښتنې په اساس (۲۷۵۰۰۰) افغانې وړيا مرسته وكړه، چې په دې ترتيب ددې ښوونځي دچاپير ديوال دجوړولو له پاره مجموعاً (۸۵۰۰۰۰) افغانې راټولې شوې. وروستۍ غونډه چې دروان كال دغويي دمياشتې په ۱۲ نيټه په خالد بن وليد لېسه كې دولايت دپوهنې درئيس (قيس رويين) او دايكوپ دولايتي دفتر دمسوول په گډون جوړه شوې وه، دښوونځي دشورا له خوا دغه سترې لاسته راوړنې اعلان شوې.

ايكوپ د نورستان په ولايت كې

دايكوپ دملي پروگرام ((پوهنه دټولو له پاره)) ترشعار لاندې دايكوپ دملي پروگرام خدمتونه دنورستان ښكلي ولايت ته ورسيدل.

نورستان چې يو ډير ښكلي ولايت، چې درنو سيندونو اوښكليو منظرو اود درو لرونكي دي، له دې ټولو طبيعي ښيگڼو سره سره دنورستان دښرازه ولايت وگړي دټولو پرمختگونو او دژوند له اسانتياوو څخه بې برخې دي. ان دا چې دنورستان دښكلي ولايت وگړي له هغو حقونو او پرمختياوو څخه هم بې برخې دي، چې دافغانستان نور وگړي ورڅخه لروډير برخمن دي. خو له دې ټولو محروميونو، ستونزو او ننگونوسره سره دنورستان علم پالونكو خلكو دعلم او پوهې اهميت درك كړی او له هر هغې مرستې څخه، چې دپوهنې او دماشومانو دښوونې او روزنې په برخې كې يې له لاسه كيږي، ډډه نه كوي.

ددغو مرستو له بيلگو څخه يوه يې دنورستان ولايت دفارون دوگرو د (۶۰۰۰۰۰) افغانو په ارزښت دځمكې مرسته ده. دښوونځي دشورا يو غړي ښاغلي مولوي زينت الله خپله دوه جريبه ځمكه داسټيوپي دنجونو دښوونځي دجوړولو له پاره وښوونځي ته ورو بڅپله. دنورستان ولايت علم پالونكوخلكو دايكوپ دملي پروگرام دلومړۍ قسط په رسيدو سره دنجونو دښوونځي دجوړولو كار پيل كړ او هڅه يې وكړه چې دژمي دسرو او دايكوپ دنزو قسطونو له رارسيدو څخه دمخه دښوونځي دجوړولو كار بشپړ اوكتي اخستنی ته يې چمتو كړي.

په نورستان كې داسټيوپي دښوونځي دخلورم ټولگي زده كوونكي

داسټيوپي دښوونځي زده كوونكي ليكل زده كوي

څرنگه چې نورستان په اقليمي لحاظ دهيواد له سرو يا سرد سيرو ولايتونو څخه دي، چې هلته بيا دخوا دسرښت له امله ساختماني او ودانيز كارونه شپږ مياشتې نه شي ترسره كيداى.

دپنجشير ولايت په ليسو كې دنجونو دزده كړو پريښودل

دپنجشير په ولايت كې دايكوپ دولايتي پروگرام مسوول ښاغلي زكريا يحيى پور، هغه مهال چې دعنايه اوقيزن دنجونو دليسو دزده كوونكو دستونزو په هكله يې خبرې كولې، داسې څرگندونې وكړې:

((دښوونځيو اداره كوونكي او مديران بايد دټولو له پاره دښوونې او روزنې داصولو په هكله عقیده، هيله او باور رامېنځته كړي او هغوى بايد په ښوونځيو كې دنجونو دښوونې او روزنې په برخه كې له ځانه اتلولي او قهرماني وښيي.))

دپنجشير په ولايت كې دايكوپ ولايتي دفترته يو شمير راپورونه رارسيدلي دي، چې يو زيات شمير نجونې له نهم ټولگي څخه وروسته زده كړې پريږدي. په دې هكله دښوونځيو له شورا سره مشوره وشوه او له هغو څخه وغوښتل شول چې ددې پېښې علت وموندل شي. يوې څيړنيزې (تحقيقاتي) كمېټې له هغو كورنيو سره ليدنې كتنې درلودې، چې نجونو يې دښوونځي زده كړې پريښي دي. ددې هلو ځلو په نتيجه كې يو څو نجونې بيرته ښوونځي ته راغلې. زياتره نجونو دكورنۍ او نورو ټولنيزو فشارونوپه نتيجه كې داپريكړه كړې وه، چې په ښوونځي كې زده كړې پريږدي.

كمېټې داوموندله چې دنوموړو ښوونځيو يو سربوونكي او دبل ښوونځي مدير هم خپلې نجونې دټولنيز فشار په نتيجه كې له ښوونځي څخه ايستلي دي.

دپوهنې درهبري داسې كړنې، له دې سره سره چې دخلكو ترمينځ هيله او باور له مينځه وړي، سربيره پردي دپوهنې اهميت كمزورى بڼي، ښاغلي يحيى پور وړانديز وكړ چې دپوهنې دمامورينو په استخدام كې بايد كلكه پاملرنه وشي، ترڅو په راتلونكي كې دغه كړنې تکرار نه شي.

د نورستان خلکو له پورتنۍ مرستې سر بېرته پخپلو شخصي پيسو پنځه تشنابونه داوبو له سيستم سره يوځای جوړکړل او د زده کوونکو داستفادي له پاره يې وسپارل.

د ټولنيزو چارو کارکوونکي قاري شفيع الله دنورستان د ولايت د خلکو د ونډې اخيستنې په هکله وويل : ((دنورستان ولايت ميرمنو، خپلې هغه پيسې چې دکړل شويو لوبيا وو دپلورلو له درکه يې ترلاسه کړې وي،داشتيوي بنوونځي ته دمرستې په توگه ورکړلې ، چې دا يوه ډيره گټوره مرسته او دهيواد له پوهنې سره ددغه ولايت د خلکو د ډيرې علاقې څرگندونه ده.

د اشتيوي بنوونځي شورا له هغو پيسو څخه، چې دپوهنې دکيفيت دلوړولو له پاره يې ترلاسه کړې وي،اعظمي استفاده کړې او د بنوونځي له پاره يې ساينسي لابراتوار ، ميز اوچوکۍ (چې پخپله په نورستان کې جوړې شوي) خريداري کړې دي)).

له دې ټولو هڅو ، هلو ځلو او د خلکو له ونډې اخيستنې سره سره اوس هم دپوهنې په برخه کې ډيرې ستونزې او مشکلات شته او لاتراوسه هم دنورستان په ولايت کې دکتنې وړ پرمختگونه، نه دي شوي. قاري شفيع الله زياته کړه: مور خپله ونډه ترسره کړې ده او ومو کړای شول چې ودانۍ ، فرنيچر ، لابراتوار او نور درسي وسايل برابرکړو، خو دبنځينه او نارينه تجربه لرونکو استادانو له شتون پرته به زموږ ټولې هلې ځلې بې گټې وي.

دنورستان وگړي دپوهنې له وزارت او دايکوپ له ملي پروگرام څخه هيله لري چې دبنځينه او نارينه بنوونکو دکمښت دستونزې په حل کې له دې ولايت سره مرسته وکړي او ترهغه پورې چې خپل بنوونکي يې له بنوونيزو او روزنيزو مرکزونو څخه فارغېږي او خپله د زده کړې دوره دبنوونکو دروزنې په مؤسسو کې بشپړوي، دې ستونزې ته دې کلکه پاملرنه وکړي او هغه دې ژر ترژره حل کړي.

د بدخشان ولايت د بيمگان په ولسوالۍ کې زما ماموريت

(د ټولنيز خوځښت د همغږي کوونکي خاطرې)

له پوهنې او د خپلو او لادونو له بنوونې او روزنې سره د بدخشان د خلکو له اندازې زياتې مينې پرمور ژوره اغيزه وکړه. يوه له هغو خوږو خاطرې څخه چې تل به مې په ذهن کې پاتې وي، د بدخشان ولايت د بيمگان ولسوالۍ ته زما سفر دی. بدخشان دهيواد له ليرو پرتو ولايتونو څخه دی، چې دافغانستان په شمال کې پروت دی.

دايکوپ کارکوونکي دبنوونځي دجوړولو له کار څخه دليندې کتنې په موخه د بيمگان په لوري په حرکت کې وو. د بدخشان د ولايت د مرکز او بيمگان د ولسوالۍ تر مينځه دموټر (۸- ۱۰) ساعته لاره ده. مور څو ساعته په غرنيو سيمو کې خامه لاره وهله، بالاخره هغه ځای ته ورسيدو چې د بيمگان له ولسوالۍ څخه يې شاوخوا (۱۰) کيلومتره واټن درلود.

د بيمگان ولسوالۍ ماشومان بنوونځي ته ځي .

داغه ځای و چې دسرک جوړولو کار پکې روان و، دسيمي خلکو په مؤقتي توگه لاره دترافيکو دتگ راتگ پرمخ تړلي وه. دغه دپاکولو کار ډير ساعتونه وخت نيوه. زمور په وړاندې له دې پرته بله لاره نه وه، چې دبدخشان ولايت مرکز په لوري بيرته گرځيدلی وای. مور تصميم ونيو چې دکار دبهير او جريان څو عکسونه واخلو او بيرته دبدخشان ولايت مرکز ته ولاړ شو، خو يوه کليوال سپين ږيري مور له دې کار کولو نه منع کړو، او هغه زياته کړه.

دایکوپپ کارکونکي دیمگان دولسوالی په لپاره

دیمگان ښوونځي چې دایکوپپ دملي پروگرام له خوا جوړ شوی

تاسي چې زمور په سيمه کې دپوهني، روغتيا او بيا رغوني په چارو کې خدمت کوئ، مور له تاسي سره هرډول مرستي ته چمتو يو. او وي وويل: تاسي زمور ماشومانو ته دښوونې او روزنې لارې چارې برابرئ، چې همدې به سبا ددې هيواد لارښوونکي او خدمت کوونکي وي.

نوموړي له مور سره ژمنه (وعده) وکړه، چې مور به په څو دقيقو کې تاسي ته لاره پرانيزو او تاسي به په آرامي سره وکولی شئ خپل هدف او منزل ته ورسيرئ. مور تصميم ونيو چې دلاري پرانيستو ته سترگې په لار او منتظر شو، په حقيقت کې هغه لاره چې پاکول يې په ساعتونو کې هم ناممکن وو، ولي دبدخشان ولايت علم پالونکو خلکو ډير چټک کار وکړ او په څو دقيقو کې يې مور ته لاره پرانيستله.

کله چې مور دلاري له هغې بندي او تړل شوې ساحې څخه تير او دسرمنزل په لوري په حرکت کې وو، وموليدل چې ددې سيمو خلک علم او پوهې ته په ډير ستر ارزښت او اهميت قابل دي او په ډيري بې صبري دهغي تېري دي.

(ددې کيسې او اړوندو عکسونو په راليرلو کې ښاغلي نجيب الله توره کې دایکوپپ داريکو له دفتر سره زياته همکاري کړې ده).

دسمنگان ولايت نجوني او هلکان په ښوونځي کې

دسمنگان ولايت د پوهني او زده کړې په هکله ځيني په زړه پوري معلومات

دسمنگان ولايت نفوس (۴۰۰۰۰۰) تنه اټکل شوی دي. دغه ولايت دنجونو او هلکانو له پاره دوه دښوونکو د روزنې مؤسسي (دارالمعلمينونه) لري. دښوونځيو او د زده کړو د مرکزونو نورې شميرې يې دلاندې دي:

ليسي: دنجونو (۲۹) ښوونځي، دهلکانو (۲۵) ښوونځي، دنجونو او هلکانو دواړو له پاره (۶) ښوونځي، (۳) مسلکي ښوونځي.

منځني ښوونځي: دهلکانو له پاره (۳۴) ښوونځي، دنجونو له پاره (۲۲) ښوونځي، دهلکانو او نجونو له پاره (۴۹) ښوونځي.

لومړني ښوونځي: دهلکانو(۳۳) ښوونځي، دنجونو (۸) ښوونځي او دنجونو او هلکانو(۵۲) گډ ښوونځي.

داسلامي ښوونې او روزنې مرکزونه: يو دارالعلوم، دهلکانو له پاره (۷) مدرسي او دنجونو له پاره يوه مدرسه.

دسمنگان ولايت په ښوونځيو کې دشاملوزده کوونکو شمير(۹۷۳۵۳) تنه دي، چې له دې جملې څخه (۶۱۰۱۷)تنه هلکان او (۳۶۳۳۶)تنه نجوني دي.

شاوخوا(۱۳۲) ښوونځي ودانې لري، (۱۲۳) ښوونځي لاتراوسه ودانې نه لري او هغه ښوونځي چې دجوړولو کار يې روان دي شمير يې (۱۷) ته رسيری.